

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ПРО ҐЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ

THEORETICAL ANALYSIS OF SOCIAL IDEAS TODAY'S YOUTH ABOUT GENDER STEREOTYPES

У статті проведено теоретичний аналіз наукових джерел щодо визначення змісту понять «стереотип», «ґендер», «ґендерні стереотипи» та їх характеристик у психологічній науці. Через розкриття сутності означених категорій автори встановили їх взаємозв'язок і взаємозалежність один від одного. Так, поняття «стеретип» характеризується науковцями як соціально-психологічне явище, яке визначається як спотворене, неточне, узагальнене ірраціональне уявлення певної категорії людей про щось, як спотворена система соціальних установок, що склалася в цьому суспільстві. «ґендер» визначається представниками наукової сфери як сукупність соціальних уявлень, не пов'язаних із природними характеристиками, але він є своєрідною культурною маскою статі. На основі аналізу цих понять визначено, що «ґендерні стереотипи» поєднують у собі зміст вставлений в суспільній свідомості уявлення про ролі та характеристики представників обох статей.

Проаналізовано наукові підходи до різновидів ґендерних стереотипів і їх характеристик. З'ясовано, що базою для виокремлення деяких їх різновидів є уявлення про психологічні риси жінок і чоловіків, їх властивості, уявлення про соціальні ролі, ґендерні установки й професійні можливості. Учені по-різному підходять до класифікації ґендерних стереотипів, тому можна вести мову про такі різновиди, як стереотипи маскуліності-фемінності; стереотипи змісту праці; стереотипи сімейних і професійних ролей відповідно до статі; стереотипи зовнішності; прескриптивні ґендерні стереотипи (позитивні й негативні); традиційні, актуалізовані й мовні тощо.

Автори розкрили, як у сучасних молодих людей відображаються ґендерні стереотипи через їхні властивості. Визначено, що вони мають як позитивне, так і негативне значення щодо трактування певних норм, правил взаємодії, міжособистісної комунікації, з визначення соціальних ролей представників обох статей.

Ключові слова: стереотип, ґендер, соціальні стереотипи, ґендерні стереотипи, мускуліність, фемінність.

The article carries out a theoretical analysis of scientific sources regarding the definition of the content of the concepts "stereotype", "gender", "gender stereotypes" and their characteristics in psychological science. By revealing the essence of the specified categories, the authors established their interrelationship and interdependence with each other. Thus, the concept of "stereotype" is characterized by scientists as a socio-psychological phenomenon, which is defined as a distorted, inaccurate, generalized irrational idea of a certain category of people about something, such as a distorted system of social attitudes that has developed in a given society.

"Gender" is defined by representatives of the scientific field as a set of social ideas not related to natural characteristics, but it is a kind of cultural mask of sex. Based on the analysis of these concepts, it was determined that "gender stereotypes" combine in their content ideas about the roles and characteristics of representatives of both sexes inserted in the public consciousness. Scientific approaches to the types of gender stereotypes and their characteristics are analyzed. It was found that the basis for distinguishing some of their varieties is: ideas about the psychological traits of women and men, their properties, ideas about social roles, gender attitudes and professional opportunities. Scientists approach the classification of gender stereotypes in different ways, so it is possible to talk about such varieties as: stereotypes of masculinity-femininity; stereotypes of work content; stereotypes of family and professional roles according to gender; appearance stereotypes; prescriptive gender stereotypes (positive and negative); traditional, updated and linguistic, etc.

The authors revealed how gender stereotypes are reflected in modern young people due to their properties. It was determined that they have both a positive and a negative meaning regarding the interpretation of certain norms, rules of interaction, interpersonal communication, and the definition of social roles of representatives of both sexes.

Key words: stereotype, gender, social stereotypes, gender stereotypes, muscularity, femininity.

УДК 316.6: 159.922.7

DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.78.1.24>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Купчишина В.Ч.

к.пед.н., доцент,
доцент кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін
Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
ORCID ID: 0000-0003-0937-8029

Сердюк Ю.І.

к.пед.н., доцент, старший викладач
кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін
Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
ORCID ID: 0009-0005-6563-0024

Постановка проблеми. Останнім часом питання, які пов'язані з ґендером, усе частіше порушуються й обговорюються не тільки серед українців, а й серед представників усього світу. Актуальними в цій сфері є питання статі, гендерної диференціації, асиметрії, комунікації, взаємин, соціальних ролей тощо. Як зазначає І. Шинкаренко, їх актуальність зумовлена «величезною роллю, яку статі відіграє в життєдіяльності і свідомості кожної людини, соціуму в цілому» [19, с. 385]. Особливо акцентується увага дослідниками на гендерному вихованні представників юнацького віку.

У психолого-педагогічній літературі зазначено, що юнацький вік є важливим для формування всіх

аспектів особистості й характеризується інтенсивним розвитком моральних цінностей, стабілізацією характеру, засвоєнням соціальних ролей, а також включає завершення індивідуалізації особистості та визначення її життєвих пріоритетів і цінностей. Крім того, як констатують учені, у юнацькому віці спостерігається інтенсивний розвиток особистості й розширення партнерських відносин, укладання шлюбів, тому особливо важливим стає гендерне виховання та формування гендерної культури. Ключовим аспектом цього процесу є розбудова системи гендерних стереотипів з урахуванням викликів сьогодення. Особлива увага приділяється організації соціально-виховного процесу серед

представників юнацького віку з акцентом на зниженні гендерних стереотипів, розвитку ґендерної компетентності та сприянні гармонізації суспільних відносин на основі ідеї ґендерної рівності.

Аналіз наукових досліджень засвідчує той факт, що сьогодні ще на недостатньому рівні впроваджується систематичний підхід до ґендерної соціалізації серед здобувачів освіти. Вирішення ґендерних питань зосереджується навколо формування суспільної культурної рівності між статями й ґендерними відносинами, які формуються під час соціального виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості та вплив соціального виховання на соціальний розвиток молодих людей представлено в наукових працях таких учених: О. Безпалько, О. Биковської, В. Бочарова, Л. Завацької, А. Кириліної, В. Кравця, Г. Олійника, Л. Павлюка, М. Савчина, С. Харченка й ін.

Питання ґендерних стереотипів, їх місця та значення для суспільства досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці (С. Бем, М. Дубиніна, Т. Зінченко, О. Литвинчук, Т. Моргенрот, М. Ткалич С. Фіске, М. Хейлман та ін.). Проблеми ґендерної стереотипізації висвітлено в наукових дослідженнях Т. Говорун, О. Кікінежді, О. Щотки й ін. Про ґендерні особливості самореалізації жінок ішла мова в працях С. Безушко, Є. Бурячок, О. Коханової, І. Шестопал та ін. Особливості проявів ґендерних стереотипів в українському медіапросторі розкрито в дослідженні Т. Ценкало [20, с. 393–395].

Метою статті є теоретичний аналіз ґендерних стереотипів у соціальних уявленнях сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій сфері феномен «стереотип» досліджують представники різних галузей науки (філософії, психології, лінгвістики, соціології, етнографії тощо). При визначенні його змісту науковці розкривають ті особливості, які характерні для їхніх наукових інтересів, тому в науковій літературі ми можемо зустріти такі їх різновиди, як стереотипи спілкування, соціальні стереотипи, ментальні, культурні, ґендерні стереотипи тощо.

Заслугує на увагу дослідження А. Прядко й О. Сергєєнкової, у якому дослідниці описують історіогенез виникнення терміна «стереотип» і наукові підходи до трактування його змісту й характеристик. Учені констатують, що в перекладі з грецької означає «твердий» і «відбиток», уперше його використано в типографській справі. Надалі цей термін набув поширення в соціальній теорії й психології, тому його зміст залежить від методологічного напрямку наукової школи. Автори дослідження констатують, що варто звертати особливу увагу на застосування синонімів до цього поняття («установки», «упередження», «антитюд», «шаблон»), які мають не тільки багато спільного з терміном «стереотип», а й відмінне. У роботі з посиланням на погляди інших дослідників стереотип науковиці визначають як «соціально-психологічне явище, яке визначається

як спотворене, неточне, узагальнене ірраціональне уявлення певної категорії людей про щось, як спотворена система соціальних установок, що склалася в даному суспільстві» [15, с. 147–148]. Поряд із категорією «стереотип» у науковій літературі можна зустріти поняття «стереотипізація», зміст якого полягає в приписуванні схожих властивостей/характеристик різним членам однієї групи без урахування/усвідомлення їхніх індивідуальних відмінностей [15, с. 148–150].

Більшість досліджень учених (А. Бодалев, У. Ліппман, Л. Стрікленд, В. Трусков, Т. Шібутані та ін.) розкривають особливості соціальних стереотипів, які мають певні різновиди. У межах дослідження ми будемо розглядати саме ґендерні стереотипи, адже вони сьогодні є актуальними й важливими.

Термін «ґендер» важко визначити, оскільки він охоплює різні погляди вчених на цей феномен. У наукових джерелах його розглядають із різних точок зору. Так, американський сексолог Дж. Мані використав поняття «ґендер» уперше в 1955 році, тоді як американський психоаналітик Р. Столлер уперше ввів термін «ґендер» у контексті «соціальної статі» в 1968 році [14]. За дослідженнями І. Бежан-Волк, ґендер – це сукупність соціальних уявлень, не пов'язаних із природними характеристиками, але він є своєрідною культурною маскою статі. «Ця маска визначає уявлення про чоловіче та жіноче в межах певного суспільства» [2, с. 38].

Проблемні питання сучасних жінок в українському суспільстві висвітлено в дослідженні К. Борща та М. Ляшко. Автори, характеризуючи зміст цих проблем, звертаються до фактів, документів, традицій, у яких закарбувалося ставлення до жінок у різні історичні часи. Особливу роль учені приділяють соціальним стереотипам, які пов'язані з функціонуванням суспільства [4, с. 31–34].

У дослідженні С. Хрисанової ґендер розглядається як система ролей і взаємин між статями, які формуються соціальним, політичним та економічним контекстом. ґендер, за її визначенням, передбачає взаємодію обох частин суспільства на концептуальній основі безконфліктності й консенсусу, включає взаємодію між статями не лише конструктивну, а й справедливу, спрямовану на створення умов для самореалізації особистості як громадянина й індивіда [17, с. 98].

У сфері психології ґендер є складною характеристикою, що виникає з взаємодії соціальних і біологічних факторів, сприяючи формуванню уявлень про «чоловіка» та «жінку». Представники соціальної психології відмічають дві основні детермінанти, що спонукають людей відповідати ґендерним очікуванням, – це нормативний та інформаційний тиск. Під терміном «нормативний тиск» розуміється механізм, який заохочує особу підлаштовуватися під соціальні або групові очікування, щоб уникнути відкидання соціумом [12, с. 43].

У міркуваннях вітчизняних учених (Т. Гундорової та Л. Кобелянської) зазначається, що ґендер формується в суспільстві соціально й зумовлюється

культурним контекстом конкретного історичного періоду. Відповідно до цієї точки зору, ґендерні відмінності вважаються не вродженими, а формуються під час ґендерної соціалізації – процесу вивчення ролей чоловіків і жінок, що охоплює період від народження до статевого дозрівання. Цей процес визначається впливом різних факторів, таких як сімейне виховання, шкільна освіта, взаємодія з однолітками та ігрова активність. Таким чином, ґендер у цьому контексті трактується як соціальна, а не біологічна категорія [3, с. 211].

У наукових працях їх автори поряд із поняттям «ґендер» ведуть мову й про «ґендерні стереотипи», які відображають ставлення членів суспільства до представників різної статі. Проблемні питання ґендерних стереотипів вивчали такі вітчизняні дослідники, як О. Бондарчук, І. Головашенко, І. Жеребкіна, Л. Карамушка, І. Лебединська, Т. Мельник, Н. Чухим та ін. (у їхніх наукових працях розкрито особливості ґендерної вітчизняної системи); Т. Виноградова, Т. Говорун, П. Горностай, Л. Даниленко, О. Кікінежді, О. Кісь, В. Кравець, О. Нежинська, В. Семенов, Л. Ставицька та ін. (визначали зміст, характеристики та значення ґендерних стереотипів і ґендерних ролей у житті людини); М. Андрєєва, О. Василенко, К. Дмитренко й ін. (досліджували вплив сучасних ґендерних стереотипів в медіапросторі як фактора впливу на соціалізацію учнівської молоді); І. Шинкаренко (розкриває особливості ґендерних стереотипів у курсантів вищого навчального закладу) та ін.

Заслуговує на увагу наукова праця Я. Журенко, у якій автор акцентує увагу на тому, що «ґендерні стереотипи» є «одиноцею сучасних ґендерних досліджень». У дослідженні пропонуються наукові погляди вчених на зміст визначеного нами терміна. Наведемо деякі приклади: ґендерні стереотипи є спрощеними, стійкими, емоційно забарвленими образами поведінки й рис характеру представників різної статі, які проявляють себе в усіх сферах життя людини (у самосвідомості, у міжособистісному спілкуванні, у міжгруповій взаємодії); це певні структурні компоненти свідомості людини, які детерміновані культурою, структуровані й зафіксовані в ній; це «історично зумовлене, мінімізоване, типізоване й структуроване у вигляді фрейму в колективній свідомості певного лінгвокультурного соціуму уявлення про фізіологічні, емотивні, психічні, психологічні та соціокультурні атрибути, що є властивими/невластивими індивіду, якого соціум категоризує як чоловіка або жінку» й інші трактування [8, с. 92–94]. Ці й інші трактування свідчать про деякі розбіжності в наукових поглядах на зміст поняття, хоча, на нашу думку, спільним для всіх них є те, що на свідомість людей впливають процеси, які відбуваються в суспільстві й відображають його історичний розвиток.

У психологічній науці вчені по-різному визначають групи ґендерних стереотипів. Так, у дослідженні К. Борщ та М. Ляшко виокремлено такі умовні групи ґендерних стереотипів, базою яких

є уявлення про психологічні риси, властивості чоловіків і жінок; уявлення про їхні соціальні ролі, ґендерні установки, професійні можливості тощо [4, с. 31–32]. Дещо іншої думки дотримується М. Ткалич, який визначає такі групи ґендерних стереотипів, а саме: стереотипи маскуліності-фемінності; стереотипи змісту праці; стереотипи сімейних і професійних ролей відповідно до статі; стереотипи зовнішності [16, с. 73]. Деякі дослідники визначають також прескриптивні ґендерні стереотипи (позитивні та негативні), які виступають як певні норми/станданти/правила щодо того, якою має бути жінка, «і у разі їх порушення нею спричинюють несхвалення в соціумі» [11, с. 88]. На думку В. Слінчук, існують такі різновиди ґендерних стереотипів, як традиційні (мають давню історію застосування й відображають вікові уявлення про характер, місце й призначення чоловіка та жінки в суспільстві); актуалізовані (це стереотипні образи, які синхронізовано в сучасний дискурс з урахуванням сучасних семантичних характеристик); нові мовні утворення стереотипного характеру (поява яких спричинена розвитком суспільства відповідно до сучасних реалій життя) [7, с. 94].

Аналіз наукової літератури дав нам змогу зробити висновок, що в українському суспільстві існують ґендерні стереотипи, які виражають уявлення про соціальні ролі для чоловіків і жінок головним чином на підставі біологічних ознак (жіночі ознаки традиційно називають жіночністю, а чоловічі – мужністю). Ці характеристики можуть змінюватися в історичному аспекті або залежно від культурних особливостей. Наприклад, роль жінки в сучасності відрізняється від того, якою вона була сто років тому. У минулому столітті жінкам було відмовлено в праві голосу, тоді як зараз вони не тільки голосують, а й обираються на високі посади. Ґендер відображає не лише ознакові різниці, а й визначає очікування в поведінці як для жінок, так і для чоловіків.

Предмет дослідження розглядається вченими як ефективний механізм, що впливає на формування традиційної ґендерної поведінки, ґендерних ролей і встановлення гармонійних відносин між чоловіками та жінками. Отже, ґендерний стереотип – це спрощений, стійкий та емоційно забарвлений образ характеристик чоловіків чи жінок, який закріплений у суспільній свідомості. Ці уявлення проявляються в усіх сферах життя, таких як самосвідомість, міжособистісне спілкування та міжгрупова взаємодія, вони відрізняються великою стійкістю [6, с. 73]. Ґендерні стереотипи також, на думку вчених, є результатом культурного впливу та являють собою загальні та спрощені моделі, що визначають очікуване поведінкове й психологічне спрямування чоловіків і жінок, як вони уявляються суспільством.

Щодо значення ґендерних стереотипів для людей, то, на думку Я. Журенко, вони можуть мати як позитивний, так і негативний зміст. Позитивним є те, що завдяки їм людина може орієнтуватися

«в реальних обставинах без докладання зусиль для пошуку індивідуальних рішень чи серйозних роздумів», а негативним є те, що, «базуючись на стандартизованих уявленнях про моделі поведінки й риси характеру, що відповідають поняттям «чоловіче» й «жіноче», спричиняють психологічний тиск на розвиток особистості жінки та чоловіка й не дають чіткого уявлення про нові реальні процеси, об'єктивну їх оцінку, стримують зміни, формують несприйняття нового, оберігаючи застиглі конструкти». Також у дослідженні вказано, що ґендерні стереотипи не потребують серйозної мисленнєвої діяльності, здібностей до прийняття індивідуальних рішень і сприяють закріпленню упередженого ставлення до усього нового та прогресивного в розвитку суспільства [8, с. 94–95].

На думку З. Шевченко, ґендерні стереотипи сприяють групуванню представників різних статевих груп як частини ширших соціальних категорій, а не як індивідуальностей. Як когнітивний конструкт вони використовуються для класифікації людей за їхньою статевою належністю й установлюють очікування від їхньої взаємодії з іншими [18]. Більшість дослідників констатують, що ґендерні стереотипи суттєво впливають на поведінку та життєві погляди, цілі чоловіків і жінок, формуючи їхні соціальні позиції. Такі якості, пов'язані із жіночістю, наприклад, сімейні обов'язки, часто оцінюються як менш престижні, тоді як чоловічі риси, пов'язані із професійним успіхом і лідерством, призводять до вищого соціального статусу та визнання.

Дослідження вчених (Т. Бендас, Ш. Берн, Е. Ільїн та ін.) підкреслюють негативні наслідки, які ґендерні стереотипи можуть мати на розвиток і самореалізацію особистості. Тому можна констатувати, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства важливим є вивчення ґендерних уявлень сучасних молодих людей, визначення рівня їх стереотипності й змінності [7; 14].

Група вітчизняних учених проаналізувала прояви ґендерних стереотипів у соціальних мережах і їх вплив на сучасну молодь. Автори дослідження встановили проблемність, складність у їх визначенні через їх приховування та подвійну інтерпретацію. У підсумку науковці зазначають, що наявність і визнання ґендерної проблематики в суспільстві є способом вирішення питань нерівності в українському суспільстві [1, с. 17–20].

У дослідженнях учених при характеристиці ґендерних стереотипів можна зустріти такі поняття, як «маскулінність» і «фемінінність». Щодо «маскулінності», то аналіз наукової літератури засвідчив, що більшість науковців уважає цей феномен не біологічним, а соціальним, а його зміст відображає стереотипи про особистісні характеристики особи, особливості її поведінки та ролей, які найчастіше спостерігаються в чоловіків. Зміст і характеристики цього поняття розкрито в працях багатьох зарубіжних учених (Д. Бел, М. Кімел, К. Юнг та ін.) [13, с. 116]. Дослідники констатують, що на протигау йому, визначено інше – «фемінінність», яке

найчастіше асоціюється з емпатією, сентиментальністю, емоційністю тощо. Цікавою, на наш погляд, є праця І. Колієвої, у якій авторка проводить аналіз сучасних поглядів на поняття «фемінності» й особливостей його прояву в українському суспільстві, аналізує погляди видатних людей за визначену проблематику та її особливості [10].

На думку К. Ващенко, обидва ці поняття – це певні особливості особи, що визначаються відповідністю ґендерно-рольових норм і стереотипів, які існують у суспільстві щодо обох статей (норм поведінки, способу життя, способів самореалізації, цінностей, установок тощо). Учений характеризує їх і розкриває зміст поняття «ґендерна поляризація», яка «проявляється через нерівноправність, дискримінацію та стереотипи». Характеризуючи її, К. Ващенко відмічає, що некомпетентність людей, стереотипність їх мислення, спричинює виникнення в них неправильних уявлень про людину, її життя тощо [5, с. 134–135].

Група інших дослідників при дослідженні проявів ґендерних стереотипів сучасного українського студентства відмічає прояви «ґендерних стереотипів асиметричного змісту» (сексизм, фейсизм, ґендерна сегрегація) [9, с. 138–139].

Висновки. З аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що питання, пов'язані з ґендерними стереотипами, постійно знаходяться в полі зору представників наукової спільноти. Особливу увагу вчені приділяють молодим людям, на свідомість яких суттєво впливають суспільні норми, цінності, уявлення й соціальні ролі. Результати наукових праць засвідчують, що в суспільстві існують певні ґендерні схеми, які визначаються статево-рольовими нормами й правилами, визначеними суспільством. Відхилення від них викликає осуд інших членів суспільства та спричинює конфліктні ситуації.

Перспективним напрямом подальших досліджень є емпіричне дослідження особливостей формування й проявів ґендерних стереотипів у сучасної молоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева М.О., Василенко О.М., Дмитренко К.А. Сучасні ґендерні стереотипи в медіапросторі як фактор впливу на соціалізацію учнівської молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 1(100). С. 17–20. <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-14-23>.
2. Бежан-Волк І. Ґендерні дослідження: актуальні проблеми і перспективи розвитку. *Народна творчість та етнографія*. 2005. № 2. С. 37–40.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2014. 312 с.
4. Борщ К.К., Ляшко М.М. Ґендерні стереотипи як соціальна проблема сучасних жінок. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип. 1(40). С. 31–34.
5. Ващенко К.С. Фемінінність та маскулінність як чинник ґендерної поляризації. С. 34–35. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bit>

streams/984884eb-6c9e-4b49-88cf-720cf28d7cee/content (дата звернення: 29.10.2025).

6. Ворона М.В. Гендерні стереотипи: сутність, функції, наслідки. *Статистика України*. 2020. № 4. С. 71–74. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/802/1/71-74_4%272020%2851%29_Vorona.pdf (дата звернення: 21.09.2025).

7. Гендерні відносини: архетип, стереотип, ідентичність : навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.А. Пушонкової, З.В. Шевченко. Черкаси : Чабаненко Ю., 2016. 202 с.

8. Журенко Я.В. Поняття «гендерні стереотипи» як метамовна одиниця в теорії сучасної гендерної лінгвістики. *Термінологічний вісник*. 2023. Вип. 7. С. 92–99. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001492701> (дата звернення: 11.10.2025).

9. Калан Ю.А., Караденіз С. Гендерні стереотипи сучасного українського студентства (на прикладі студентів НТУ «ХПІ»). 2020. С. 134–145. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f6674e67-83aa-41e1-9785-8d68a84acfe1/content> (дата звернення: 29.10.2025).

10. Колієва І.А. Фемінність в українському суспільстві: аналіз тенденцій. URL: <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/26f8fd3e-b8d7-4e8d-ba3c-da2422f1061c/content> (дата звернення: 29.10.2025).

11. Коханова О., Бурячок Є. Гендерні стереотипи: сутність, види та вплив на самореалізацію жінок різного віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Серія «Психологія. Педагогіка»*. 2023. № 39(1). С. 87–93. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.39>.

12. Кравець В.П. Гендерна педагогіка : навчальний посібник. Тернопіль : Джура, 2003. 416 с.

13. Купчишина В.Ч. Маскулінність як один із типів гендерної ідентичності особистості. *Розуміння ма-*

скулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України та представлення результатів дослідження : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 березня 2021 року). Київ, 2021. С. 115–117.

14. Основи культури гендерної рівності : навчальний посібник / за ред. О. Семиколєнкової. Київ : Ніка-Центр, 2010. 176 с.

15. Прядко А., Сергєєнкова О. Історіогенез поняття «стереотип» як предмету психологічного дослідження професійних стереотипів вихователів. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки»*. 2021. Вип. 10. С. 147–152.

16. Ткалич М.Г. Психологія гендерної взаємодії персоналу організації : дис. ... докт. психол. наук : 19.00.10. Київ, 2016. С. 73.

17. Хрисанова С.А. Про права людини і гендерну соціологію. *Право України*. 2001. № 8. С. 98–99.

18. Шевченко З.В. Словник гендерних термінів. Черкаси : Чабаненко Ю., 2016. 336 с. URL: <http://a-zgender.net/ua/gr.html> (дата звернення: 20.10.2025).

19. Шинкаренко І. Психологічна структура гендерних стереотипів курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 385–391.

20. Ценкало Т.О. Гендерні стереотипи в українському медіапросторі. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (9–11 листопада 2023 р.)*. Торонто, 2023. С. 393–395.

Стаття надійшла у редакцію: 22.10.2025

Стаття прийнята: 07.11.2025

Опубліковано: 08.12.2025